

Wolfgang Amadeus Mozart
Ouverture Don Giovanni KV 572

Andante
Allegro molto

Antonin Dvorák

Concert voor viool in A minor, Op. 53

Allegro, ma non troppo - Quasi moderato
Adagio, ma non troppo
Finale: Allegro giocoso, ma non troppo

PAUZE

Gabriel Fauré

Péleas et Mélisande

Prélude: Andante molto moderato
Entr' acte: Andantino quasi Allegretto
Sicilienne: Allegretto molto moderato
Entr' acte: Molto Adagio

Georges Bizet

Carmen Suite No. 1

Prélude: Andante moderato
Aragonaise: Allegro vivace
Intermezzo: Andantino quasi Allegretto
Seguedille: Allegretto
Les dragons d' Alcala: Allegro moderato
Les Toréadors: Allegro giocoso

ZAANS
SYMFONIE
ORKEST

Het Zaans Symfonie Orkest is jarig en wordt negentig. Reden om een paar feestjes te vieren. Het eerste is vanavond. In de loop van het jaar volgen er nog meer. In oktober organiseert het orkest een project met leerlingen van basisscholen en op 28

november volgt een spetterend najaarsconcert.

Bij een verjaardag horen cadeautjes. Het orkest heeft er al een gekregen. Door een genereuze gift van de Rotary Club Zaandam-Oost kon het orkest onder meer de 'huisstijl' (laten) vernieuwen. Het nieuwe logo is daarvan één voorbeeld. De vernieuwde site van het orkest: www.zaanssymfonieorkest.nl een ander.

Het orkest is opgericht in 1920 en droeg toen als naam Zaanse Orkestvereniging. Jarelang luisterde het naar de roepnaam 'Toonkunst'. Officieel luidde de naam toen: Orkestafdeling van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, afdeling Zaandam en Omstreken. Dat kwam doordat het orkest een samenwerking aanging met het Toonkunstkoor, dat ook in de Zaanstreek werd opgericht. Zangers en orkest verzorgden bijvoorbeeld jaarlijks de befaamd geworden uitvoeringen van de Matthäus Passion onder leiding van dirigent F.J. Sicking.

Het koor, waar ooit alles mee begon, werd in 1976 opgeheven als gevolg van een gebrek aan herenleden. De orkestafdeling bestaat nog steeds en zal de honderd vast en zeker halen.

Het Zaans Symfonie Orkest staat sinds november 2008 onder leiding van **Guido Müller**, van huis uit violist. **Guido Müller** (Leeuwarden, 1968) begon zijn vioolopleiding aan de AVO voor

jong talent van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Daarna studeerde hij viool bij Ilja Grubert aan het Rotterdams Conservatorium en bij Zinaida Gilels in Boston. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Herman Krebbers, Pavel Vernikov en Jean-Jacques Kantorow. Hij nam deel aan diverse cursussen en festivals in onder meer Italië en Finland. Sinds november 1996 is hij als violist verbonden aan het Radio Filharmonisch Orkest. Als remplacant speelde hij onder andere in het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Balletorkest (thans Hollands

Symfonia), de Amsterdamse Bachsolisten, het Nieuw Ensemble, Amsterdam Sinfoniëtta, Combattimento Consort en het Doelen Ensemble. Met deze orkesten trad hij op in binnen- en buitenland. Tevens speelde hij veel kamermuziek. Guido Müller studeerde orkestdirectie bij Jac van Steen en Edmond Saveniers en in Engeland bij Denise Ham en George Hurst. Ook werd hij diverse keren gevraagd om deel te nemen aan een masterclass orkestdirectie aan de Royal Academy of Music in Londen onder leiding van George Hurst. Verder kreeg hij les van Robert Houlihan en Rodolfo Saglimbeni. Guido Müller stond al voor heel wat orkesten. Zo dirigeerde hij het Crea Orkest, het Noord-Hollands Jeugdorkest, het Utrechts Studenten Orkest en het Canford Festival Orchestra in Engeland. Naast het Zaans Symfonie Orkest dirigeert Guido het Vechtstreek Symfonie Orkest in Maarsssen.

Bob van der Ent (1982) zei na het horen en zien van een concert op de tv dat hij viool wilde spelen. Hij was toen vier. Het was geen bevestiging van die ene dag, want de volgende dag ging hij al in de weer met een pollepel en vork als strijkstok. Met een door zijn ouders in elkaar geknutselde kartonnen viool was hij helemaal in de wolken. Hij bleef er maar op 'spelen' en mee 'musiceren' met de radio en platen. Toen dachten zijn ouders, die niet aan muziek doen, laten we dan maar een

echt viooltje proberen en sindsdien leeft hij in symbiose met dat instrument. Een vriendin van de familie, Lauri Vreeken - Bos, toen eerste violiste bij het Radio Philharmonisch Orkest, gaf ook les en bracht hem, vanaf zijn vijfde jaar, de eerste fijne kneepjes van het vioolspel bij. Zij zag wel wat in zo'n getalenteerd knulletje en stuurde Bob al snel door naar Jan Repko, docent aan het Conservatorium van Amsterdam. Bob was toen zeven. De studie daar verliep zo voorspoedig dat hij in 1992 als een van de eerste leerlingen werd toegelaten tot de toen net opgerichte afdeling Jong Talent van het Conservatorium van Amsterdam. Daar kreeg hij ook lessen van Davina van Wely en Herman Krebbers. Hij studeerde in 2006 af aan het Conservatorium van Amsterdam bij Vesko Eschkenazy, concertmeester van het Koninklijk Concertgebouworkest.

Naast zijn studie aan het Conservatorium, volgde hij lessen en masterclasses bij befaamde vioolpedagogen en violisten als Marc Lubotsky, Donald Weilerstein (Conservatorium van Cleveland), Louise Behrend (Juilliard School, New York), Eduard Grach

(Conservatorium van Moskou), Savelyi Shalman
(Conservatorium van St. Petersburg), Shmuel Ashkenazy
(primarius van het Vermeer kwartet), Pierre Amoyal en Ivry
Gitlis.

Bob was tien toen hij als solist optrad met het Nederlands Jeugd
Strijkorkest o.l.v. Roland Kieft en hij zat net in de brugklas toen
hij in de Martinikerk in Groningen met het Gronings Studenten
Orkest Mozarts vioolconcert KV 211 speelde. In de jaren daarna
soleerde hij bij diverse orkesten met vioolconcerten van o.a.
Bach, Beethoven, Bruch, Glass, Mozart, Lalo, Mendelssohn en
Wieniawsky. In 2008 speelde hij op het Rapenburg
Grachtenfestival in
Leiden het vioolconcert
in D groot van
Tchaikovsky.

Op nationale en
internationale
concoursen heeft Bob tal
van prijzen gewonnen .
Zo veroverde hij in 1996
de eerste prijs op de
Iordens Violdagen, het
bekende nationale
vioolconcours voor jonge
violisten. In 1999
behaalde hij een eerste
prijs op het Prinses
Christina Concours en in
2000 behaalde hij het

Diplôme d'Honneur op het befaamde Internationale Wieniawsky-
Lipinsky Concours in Polen. In 2005 was hij prijswinnaar op het
prestigieuze Nationaal Vioolconcours Oskar Back.

In 1995 gaf hij zijn eerste recital. Er volgden er heel veel meer. Zo trad hij op in België, Oostenrijk, Zwitserland, Portugal, Rusland en de Verenigde Staten. Op tal van podia voor kamermuziek in Nederland speelde hij met pianisten als Ernst Munneke en René Rakier. Verscheidene keren zijn deze optredens te horen en te zien geweest op radio en televisie. Met René Rakier heeft hij zich ook verdiept in onbekend werk van Nederlandse, Scandinavische en Tsjechische componisten uit de 18e en 19e eeuw.

En vanavond speelt hij met het Zaans Symfonie Orkest het vioolconcert van Antonin Dvorák.

Het ZSO wordt gesponsord door

MADDOCKS & BUGLEY GROUP
Consulting.Workforce.Education

Wolfgang Gottlieb Mozart - de Latijnse vertaling Amadeus is van later datum - werd op 27 januari 1756 in Salzburg geboren, toen een Beierse stad. Anders dan de film Amadeus ons doet geloven was zijn vader Leopold geen boeman zijn getalenteerde kinderen geen onbezorgde kindertijd gunde. Hij sleepte immers de kleine Wolfgang en zijn zusje Maria Anna jarenlang heel Europa door. Van zijn zesde tot zijn vijftiende jaar was Wolfgang in totaal zeven jaar onderweg. De oude Mozart deed dat echter niet alleen omdat hij wilde koketteren met het uitzonderlijke talent van zijn zoon. Er was een andere reden dat hij als een dwingende impressario zijn kinderen voor zakelijk gewin exploiteerde.

dwingende impressario zijn kinderen voor zakelijk gewin exploiteerde.

In de achttiende eeuw was het voor beroepsmusici moeilijk om een belegde boterham bij elkaar te spelen. De enige mogelijkheid was in dienst te treden bij een bisschop, graaf, hertog, koning of keizer en als lid van het hoforkest te spelen. In Salzburg speelde Leopold aan het aartsbisschoppelijk hof en hij moet het er vreselijk gevonden hebben. De aartsbisschop gold weliswaar in theorie als een ‘verlicht despoot’, maar hij matigde zich tegenover zijn onderdanen wel een absoluut gezag aan. Voor zijn personeel was hij nog strenger en voor de bij hem in dienst zijnde musici was hij een ware tiran. Ze stonden in rangorde bijna onder het keukenpersoneel. Na tegenspraak of een slechte prestatie belandde menig artiest in de gevangenis.

Leopold Mozart was dus allerminst zeker van zijn positie als muzikant in het aartsbisschoppelijk huisorkest. Hij verlangde naar vrijheid en wilde niets liever dan dat zijn zoon zich tot een ongebonden kunstenaar zou ontwikkelen. Daarom stortte hij zich

vol overgave op de muzikale opvoeding. Hij realiseerde zich al gauw dat de zesjarige Wolfgang, vertederend en geniaal tegelijk, meer geld bij elkaar kon spelen dan hijzelf bij het hoforkest. Het kostte hem wel wat moeite om bij zijn werkgever onbezoldigd verlof te regelen, maar toen hij daarvoor toestemming had gekregen, kon hij langdurig met zijn kinderen Europa doorkruisen. In Schönbrunn, aan het hof van Franz I; in Versailles bij Lodewijk XV; in Londen bij George III of in Den Haag bij Willem V, overal kreeg hij de handen langdurig op elkaar terwijl zijn vader een vermogen toucheerde. Ondertussen begon het wonderkind ook te componeren. Zo schreef hij voor koningin Charlotte van Engeland in 1764 een zestal sonates voor klavecimbel en viool en een jaar later benutte hij een periode van ziekte van zijn zusje in Den Haag voor het noteren van zijn vijfde symfonie. Hij was toen acht.

Overal waar ze kwamen, zorgde mediagenieke vader Leopold ervoor dat de pers aandacht besteedde aan zijn gedrilde kinderen. Op 27 september 1765 stond in een Haagse krant bijvoorbeeld de volgende advertentie:

Met permissie zal de Heer Mozart, Muziek Meester van den Prins Bisschop van Salzburg, de eer hebben op Maendag den 30 September 1765, in den Zael van den Ouden Doelen in 's Hage een Groot Concert te geeven, in het welke zyn Zoon, oud maer 8 Jaeren en 8 Maenden, beneevens zyn Dogter, oud 14 Jaeren, Concerten op het Clavecimbel zullen executeeren. Alle de ouvertures zullen zyn van de Compositie van dien jonge Componist die nooyt zyn weerga gevonden hebbende, de goedkeuring van de Hoven van Weenen, Versailles en Londen heeft weggedragen. De Liefhebbers kunnen na hun plaisier hem Muziek voorleggen, hy zal het zelve alles voor de vuyst speelen. Ieder billet voor een Persoon is 3 Gulden, en voor een Heer en Dame f 5.50. De Entree-Billetten worden uytgegeven by den Heer Mozart, Logeerende op den Hoek van de Burgwal, alwaar de Stad Parys uithangt, als mede in den Ouden Doelen.

De hoofdpersoon in de roman Het Psalmenoproer van Maarten 't Hart gaat even in de hotelkamer langs.

Lange tijd was zijn leven een aaneenrijging van succesverhalen. Hij werd alom bewonderd als het grootste muzikale genie aller tijden. Toch raakte de magie langzaam maar zeker uitgewerkt. Het onbevangen, grappige jochie was inmiddels een puistige puber geworden. Bovendien begonnen zijn collega's steeds jaloezser te worden. En wat erger was: de oude aartsbisschop was dood. De nieuw benoemde was nog strenger dan zijn voorganger en hij hield de Mozarts aan hun contract. Wolfgang kreeg nog maar zelden toestemming om Salzburg te verlaten. Voor de rest moest hij zijn werk doen als concertmeester bij het hoforkest. Natuurlijk probeerden vader en zoon van alles om ergens anders aan de bak te komen.

Zo trokken ze in 1773 snel even naar het hof in Wenen. Ze werden nog in audiëntie ontvangen bij keizerin Maria Theresia, maar zij kwalificeerde hen als 'nutteloos volk'. Wat een verschil met zo'n tien jaar daarvoor, toen de kleine Wolfgang na het spelen van een stukje muziek tot hilariteit van de omstanders nog bij haar op schoot was gekropen. Mozart voelde zich in die tijd zeer ongelukkig en kwam nauwelijks nog aan componeren toe. Het dieptepunt beleefde hij toen hij in 1777 werd ontslagen als concertmeester aan het hof van aartsbisschop.

Daarna heeft hij geprobeerd als vrij kunstenaar te leven. Hij werd weer productiever, hij moest wel, en ging zich steeds meer toeleggen op het schrijven van concerten, waarbij hij dan zelf de solopartij speelde. Ook schreef hij opera's. Onder andere Don Giovanni, naar een libretto van Lorenzo da Ponte. Het is een opera in twee bedrijven en werd voor het eerst opgevoerd ter gelegenheid van de bruiloft van een nicht van keizer Jozef II. Dat gebeurde in Praag, op 14 oktober 1781. Een jaar later vond de eerste uitvoering in Wenen plaats.

Het verhaal gaat dat de ouverture bij de opera Don Giovanni op de avond voor de première in elkaar is gezet. Die avond was

Wolfgang met wat vrienden uit geweest. Een van hen merkte toen op dat de opera nog helemaal geen passend begin had. Mozart is toen, het was tegen middernacht, naar zijn kamer gegaan en is daar gaan schrijven. In drie uur had hij het af.

De volgende avond, vlak voor de uitvoering zou beginnen, waren de partituren voor de musici van het orkest gereed. De inkt was nog nat toen Mozart zich achter de piano zette. Ondanks dat de musici niet hadden kunnen oefenen, oogsten ze spontaan applaus van het publiek. Toen het gordijn openging voor de eerste acte knipoogde Mozart naar het orkest met de opmerking dat net alles had geklonken zoals hij het bedoeld had, maar dat het toch wel redelijk was gegaan.

De ouverture verwijst in het statige begin naar de scene uit het tweede bedrijf waarin, tijdens een maaltijd, het sprekende beeld verschijnt dat de flierefluiterige Don Giovanni oproept zijn leven te beteren. Dat rustige begin wordt overrompend gevolgd door een allegro dat de onstuimige Don Juan verbeeldt, een voorbode van wat de opera in het eerste bedrijf zal bieden

Op 31 maart 2009 kwam een delegatie van de Rotary Club Zaandam-Oost naar de repetitieruimte in Wormerveer om de voorzitter van het orkest een fantastisch cadeau te overhandigen.

Het Zaans Symfonie Orkest treedt ook op buiten concertzalen. Hier tijdens een optreden op de Zaanse Schans.

Antonín Dvořák, (1841) de slagerszoon uit Nelahozeves, een piepklein plaatsje in Tsjechië, schreef een wereldberoemd celloconcert. Maar zijn vioolconcert is minder bekend. Hoe komt dat?

Antonin was de oudste in een gezin van acht kinderen. Die omstandigheid hield eenvoudigweg in dat hij een goede scholing wel kon vergeten. Zijn eerste muzieklessen kreeg hij van de

dorpsonderwijzer, maar echt stimulerend waren die lessen niet. Pas op zijn veertiende begon hij pas echt wat met en aan muziek te doen. Al snel begon hij ook te componeren. Gelukkig had hij een rijke oom die wel wat in hem zag. Zo belandde hij uiteindelijk op het conservatorium in Praag. Als 21-jarige kreeg hij een betrekking als altist in het orkest dat aanvankelijk in cafés, op marktplaatsen en in kiosken ouvertures, dansen en potpourri's speelde. Later ontwikkelde dit orkest zich meer en meer tot een operaorkest, dat zich vooral toelegde op de Tsjechische opera. Elf jaar lang zou hij deze functie bekleden. Om meer geld te verdienen gaf hij daarnaast pianolessen.

In zijn vrije tijd ging hij ondertussen wel door met componeren, hoewel hij op dit gebied geen enkele scholing had gehad. Aanvankelijk met weinig succes. Dat veranderde in 1872 toen hij een stuk voor koor en orkest maakte dat heel sterk leunde op een Tsjechisch-nationaal verhaal. Het betekende een regelrechte doorbraak bij het grote publiek. Het bracht hem meteen zoveel roem dat hij zijn baan in het operaorkest opzegde en zich voortaan kon wijden aan het componeren en dirigeren.

Zijn succes kende geen grenzen en al spoedig werd zijn naam ook bekend in Wenen. Dat was natuurlijk niet echt buitenland, want Bohemen behoorde in die tijd tot het Oostenrijkse keizerrijk. Hij raakte bevriend met Brahms die hem weer bij anderen introduceerde. Onder anderen bij de uitgever Simrock, die zich zeer voor zijn composities interesseerde. Vooral door zijn Slavische dansen (1878) groeide de belangstelling voor Dvorák's muziek nu snel.

Het verdere buitenland lonkte. De grote Europese orkesten nodigden hem uit om eigen werk te komen dirigeren. Zeker negen keer bezocht hij Engeland, waar men zijn werk hogelijk waardeerde. Hij kreeg er zelfs een eredoctoraat aan de universiteit van Cambridge.

Het toppunt van zijn roem behaalde hij toen hij werd benoemd tot directeur van het pasgestichte "National Conservatory of Art" in New York. Hij ontving er een werkelijk vorstelijk honorarium voor. Deze functie bekleedde hij maar drie jaar, van 1892 tot 1895. Toen keerde hij terug naar Praag, waar hij artistiek directeur van het conservatorium werd, wellicht de hoogste maatschappelijke positie in het Tsjechische muziekleven.

Dvorák's muziek is bij uitstek Tsjechische muziek, die hij schreef in de nadagen van de romantiek. In die culturele stroming greep men met graagte terug naar het nationale verleden. Dat deed Dvořák ook. De eerste werken waarmee hij zijn eerste roem vergaarde waren zijn Moravische dansen en de Slavische duetten. Maar hij deed meer. Hij creëerde een omvangrijk oeuvre dat symfonieën, opera's en concerten omvat. En in die werken vlocht hij melodieën uit de folklore van de streek waar hij op dat moment was. Het duidelijkste en bekendste voorbeeld daarvan is zijn negende Symfonie uit de Nieuwe Wereld, met de beroemde althobo-solo in de langzame tweede beweging. In plaats van Boheemse volksmuziek verwerkte Dvořák hier negermuziek.

Enkele leden van het Zaaans Symfonie orkest hebben met elkaar een klein ensemble opgericht. Dit groepje muzikanten heeft zich toegelegd op het spelen van oude dansmuziek. Van Weense walsen naar Italiaanse smartlappen, langs Argentijnse tango's, richting Vivaldi. Sanseveria, want zo heet het ensemble, neemt u de wereld rond.

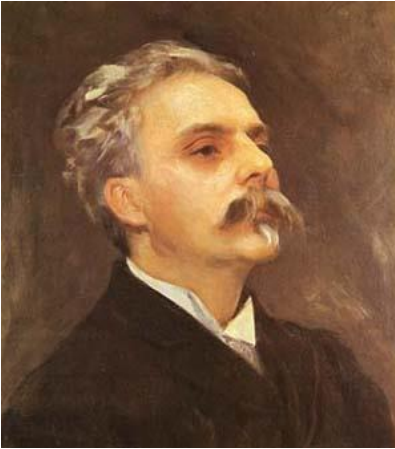
Enthousiaste musici uit het Zaaans Symfonieorkest geven uw feest graag iets extra's. Soms wordt de spelers gevraagd of ze het niet erg vinden wat op de achtergrond te klinken. Het antwoord is NEE; zonder de Sanseveria- bijdrage zou uw speciale moment niet hetzelfde geweest zijn.

Wilt u een bijeenkomst, feestje of receptie verlevendigen met salonmuziek, dan kunt u contact opnemen met José Vosbergen 0610840648, of Ellis Verreyt, 0299426246. De opbrengst van de optredens komt ten goede aan het orkest.

Het vioolconcert dat u vanavond hoort, dateert uit zijn Europese glorietijd. Hij schreef het voor de destijds beroemde violist Joseph Joachim. Net als Brahms dat overigens deed met zijn vioolconcert. Hij had het af in 1879, maar in de periode daarna had hij voortdurend overleg met Joachim en paste hij het aan. In november 1882 resulteerde dat uiteindelijk in een proefrepetitie in het Berlijns conservatorium. Niettemin was het Frantisek Ondricek en niet Joseph Joachim die tenslotte in Praag op 14 oktober 1883 het vioolconcert in première bracht.

In het eerste deel toont Dvorák zich wat tegendraads met een tweeledig thema: een ferme roep om aandacht en een lyrisch gedeelte. Dit laatste duikt veel later op dan tot dan toe gebruikelijk was. Na een korte overgang van 13 maten gaat het deel zonder onderbreking over in het *Adagio ma non troppo*. Dit deel bevat een aantal van Dvoraks mooiste melodieën. Het hoofdthema dat tegen het eind van dit deel wordt herhaald, wordt gerekend tot de mooiste momenten uit het werk van Dvorák. Dit deel heeft een mediterend karakter en biedt fraaie gelegenheden voor tegenmelodieën (vooral van de fluit) en onverwachte modulaties. Tot tweemaal toe wordt de rust verstoord door een krachtig mineur motief. Het derde deel, Finale, toont aan dat de componist hier middenin zijn nationalistische fase was als componist van Slavische dansen. Net als de eerste en achtste dans uit die reeks is de finale een *furiant* waarin een Oekraïense klaaglijke *dumka* is geïntegreerd. Van het vioolconcert van Dvorák bestaan natuurlijk veel uitvoeringen op plaat en cd. Kenners bestempelen die van Josef Suk, achterkleinzoon van Dvorák, als de mooiste.

Gabriel Urbain Fauré werd in 1845 in Pamiers geboren en overleed in 1924 in Parijs. Hij was dus een tijdgenoot van Chopin en Debussy. Toen Gabriel negen jaar oud was, deed zijn vader hem naar de kerkmuziekschool in Parijs. Daar kreeg hij onder meer les van **Saint-Saëns**, die een grote invloed op hem had.

Hij leerde er behalve de oude kerktoonsoorten ook de werken van de grote klassieken kennen. Toen hij gelauwerd met alle denkbare prijzen de school had verlaten, werd hij organist te Rennes en later in Parijs. Inmiddels docent geworden op zijn oude school, werd hij in 1877 benoemd tot kapelmeester aan de Madeleine. Hij nam volop deel aan het artistieke leven in Parijs en kon beroemde

schrijvers als Verlaine tot zijn vriendenkring rekenen. In die jaren schreef hij veel muziekstukken die soms op interessante plaatsen ten gehore werden gebracht. *Pelléas et Mélisande*, toneelmuziek bij Maeterlincks toneelstuk, beleefde ten paleize van de Prins van Wales zijn première. Dat was in 1898. Zijn muziekdrama *Prométhé* dat op het gelijknamige stuk van Aeschylus is gebaseerd werd opgevoerd in de arena van Béziers. In 1897 volgde hij **Massenet** op als leraar compositie aan het conservatorium te Parijs. Zijn beroemdste leerling daar was zonder twijfel Maurice Ravel. Omdat hij van 1905 tot 1920 directeur van deze instelling was, vond hij toen slechts tijdens de zomervakanties tijd voor componeren. Hij werd daarbij ook nog eens belemmerd door een steeds meer toenemende doofheid. Toch vond in 1913 de première plaats van zijn opera *Pénélope*, door velen gezien als de belangrijkste Franse opera van rond de eeuwwisseling. Ondanks dat Fauré geen duidelijke leerlingen had, is zijn betekenis als componist toch erg groot. Zijn

composities behoren tot de belangrijkste werken van de late romantiek. Hoewel zijn temperament, zijn muzikale opvoeding en zijn smaak hem geheel in de classicistische hoek hadden gemanoeuvreed, werd hij geen conservatief componist. Dankzij een met modale elementen verrijkte melodie, een vaak ver doorgevoerde contrapuntiek en een oorspronkelijke harmoniek kwam hij tot een eigen, fijnzinnige en zeer gevarieerde schrijfwijze, waarin vele impressionistische vernieuwingen herkenbaar zijn. Fauré is vooral bekend geworden om zijn Requiem, opgebouwd rond het overbekende Pie Jesu. Zijn oeuvre is evenwel veel groter en minstens even interessant. Zo schreef hij veel vaak prettig in het gehoor liggende kamermuziek en veel prachtige stukken voor zijn favoriete instrument, de piano.

Pelléas et Mélisande is oorspronkelijk een toneelstuk van de Belgische toneelschrijver Maurice Maeterlinck. Het is de inspiratiebron geweest voor veel componisten. Debussy bewerkte het tot een opera; Arnold Schönberg maakte een bewerking tot symfonisch gedicht. Behalve Fauré schreef ook Jean Sibelius er toneelmuziek bij. Het verhaal over Pelléas en Mélisande gaat over een tragische driehoeksverhouding waarbij twee van de drie betrokkenen het leven verliezen. Toen de Engelse vertaling van het toneelstuk gereed was, werd Debussy benaderd om er muziek bij te maken. Hij weigerde omdat hij al bezig was met de operabewerking van het verhaal. Toen kwam het verzoek bij Fauré terecht. Hij ging akkoord, maar bleek er, gezien zijn andere activiteiten toch te weinig tijd voor te hebben. Hij delegeerde vervolgens naar Charles Koechlin die de orkestraties (voor kamerorkest) verzorgde.

Later stelde Fauré zelf een orkestsuite samen, waarin hij de orkestratie van Koechlin bewerkte voor symfonieorkest. Dat is de suite, opusnummer 80, die u vanavond hoort.

Het Zaans Symfonie Orkest kampt met hetzelfde probleem waarmee veel verenigingen te maken hebben: gebrek aan geld. De eigen middelen zijn niet toereikend om dat te realiseren wat het orkest doet. Dat kan alleen dankzij de steun van donateurs, vrienden van het orkest en een aantal instellingen en bedrijven.

Dirigent, bestuur en leden zijn dan ook zeer erkentelijk voor de steun van, in willekeurige volgorde, het Prins Bernhard Cultuurfonds, de heer Vosbergen, de Stichting Ir. P.M. Duyvis, mevrouw Klok, de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, MADDOCKS & BUGLEY GROUP, Consulting. Detachering. Technology, Rotary Club Zaandam-Oost, familie Verbrugge, de Gemeente Zaanstad, de Vereniging tot Aanwending der Fondsen van de voormalige 'Spaarbank te Wormerveer', genaamd Gerrit Blaauw.

Wilt u het werk van het ZSO steunen, dan kunt u zich opgeven als vriend van het orkest bij het secretariaat Treilerstraat 49 1503 JC Zaandam

Voor giften aan het orkest is het wellicht van belang te weten dat het orkest officieel te boek staat als ANBI, een 'algemeen nut beogende instelling'. Dat betekent dat giften aan het orkest fiscaal aftrekbaar zijn.

De naam **Bizet** associëren velen meteen met *Carmen*. Logisch, want deze in Spanje spelende Franse opera is sinds zijn geflopte première in 1875 alleen maar populairder geworden. Dat komt vooral door de opzweepende ritmiek en de tot meeneuriën uitnodigende melodieën. Toch is het onjuist Bizet als de maker van één hit te zien.

Alexandre César Léopold Bizet werd geboren op 25 oktober 1838 in Parijs als zoon van een kapper en pruikenmaker die later professioneel zanger werd en ook een aantal composities op zijn naam heeft. Het verhaal gaat dat zijn ouders de

leesboeken verstoppen die de kleine Georges zouden kunnen afleiden van het pianospel. Toen hij vier was componeerde hij al zijn eerste stukjes. Zijn muzikale moeder bracht hem vervolgens zoveel vaardigheid in het pianospel bij dat hij al op zijn negende werd toegelaten tot het conservatorium in zijn geboortestad. Op het toelatingsexamen imponeerde hij de commissieleden met een briljante uitvoering van Mozartsonates. Zijn carrière verliep aanvankelijk als die van een wonderkind.

Hij kreeg er onder anderen les van zijn latere schoonvader Halévy en van Gounod. Vooral de laatste heeft grote invloed op hem gehad. Bizet behaalde er vele onderscheidingen, onder andere voor piano, orgel en compositie. Toen hij in 1857 de prestigieuze Prix de Rome voor compositie won, had hij reeds een klein, maar gaaf oeuvre gecomponeerd. Daaronder de traditioneel geschreven *Symphonie in C* die in 1935 herontdekt werd en pas toen haar eerste uitvoering beleefde. Bizet had het op zijn zeventiende geschreven stuk in zijn la gelaten, omdat hij bang was dat critici zouden zeggen dat het niet origineel genoeg was en te veel leek op het werk van zijn grote voorbeeld Gounod. Hij had toen ook al een operette geschreven, waarmee hij in een andere compositiewedstrijd een eerste prijs had

gewonnen. Hij voelde zich sterk, frequenteerde de Parijse uitgaansgelegenheden en nam elke dag een duik in de Seine. Zijn bedje was gespreid.

Daarna kwam flink de klad in zijn carrière; de beloftes werden niet ingelost en hij begon zich zorgen te maken. Zo leverden zijn theaterwerken niet het verlangde resultaat op. Een vaste aanstelling als docent aan het conservatorium weigerde hij aan te nemen. Na lange aarzeling besloot hij ook maar geen concertpianist te worden en zich volledig op het componeren van opera's te storten. Hij wist ook wel dat dat de enige manier om in de opera-hoofdstad van de wereld naam als componist te kunnen maken. Die strategie leverde hem niet het gewenste succes op. *Les pêcheurs de perles* (*De parelvissers*, in 1863 in vier maanden tijds geschreven), *La jolie vie de Perth* (1867) en *Djamileh* (1872) werden koeltjes ontvangen, mede waardoor deze opera's destijds geen repertoire hielden. In arren moede werd hij toen maar pianoleraar.

Tussen de bedrijven door bleef hij echter wel componeren. Nu vooral voor piano. Tijdens de Frans-Duitse oorlog, in 1871 schreef hij in diensttijd de suite *Jeux d'enfants*, twaalf stukken voor piano-vierhandig. Twee jaar later bewerkte hij er vijf tot een orkestsuite.

Het leek wel of hij het nu van bewerkingen moest hebben. De toneelmuziek bij Daudets *L'Arlésienne* die hij in 1872 schreef, kreeg de handen namelijk weer niet op elkaar. De latere bewerkingen in twee orkestsuites deden dat wel. De eerste bewerking is van Bizet zelf en de tweede van zijn vriend Ernest Guiraud.

Bizets grootste succes is evenwel zijn *Carmen* geworden. In 1874 voltooide hij deze Spaans-zigeunerachtige opéra-comique naar de gelijknamige novelle van Prosper Mérimée. Hij had er al zijn hoop op gevestigd om in één klap af te rekenen met de vele mislukkingen die zijn zelfvertrouwen hadden ondermijnd. De première in Parijs in 1875 was echter ook weer een sof, vooral vanwege het realisme dat door critici toen als aanstootgevend werd gekwalificeerd. Het leek weer een compleet fiasco te

worden. Wel succesrijk was de Weense première in datzelfde jaar, waarbij de gesproken dialogen waren vervangen door gezongen recitatieven, gecomponeerd door dezelfde Guiraud die *L'Arlesienne* bewerkte. Deze doorbraak heeft Bizet al niet meer meegemaakt, want na de grote Parijse deceptie was hij in een grote depressie terechtgekomen. Niet lang daarna overleed hij na een dubbele hartaanval: 37 jaar oud.

Na zijn dood zijn de highlights van deze opera in orkestbewerking uitgebracht als Carmen Suite.

Wilt u meer weten over het Zaans Symfonie Orkest? Bezoek dan de website:

www.zaanssymfonieorkest.nl

Daar vindt u alles wat u weten wilt. Hoe u donateur kunt worden, bij wie u zich als lid kunt aanmelden, wanneer de repetities zijn enzovoort.

Natuurlijk kunt u ook gewoon schrijven of bellen:

Secretariaat Treilerstraat 49 1503 JC Zaandam
075 6145602

Het Zaans Symfonie Orkest repeteert iedere dinsdagavond in 't Vinken(n)est' in Wormerveer. Daar wordt hard gewerkt om de stukken 'er goed in te krijgen.' Dat gebeurt altijd in een 'genietende' omgeving.

Jammer is op dit moment wel dat het orkest wat 'dunnetjes' in de strijkers zit. Met extra violisten, altisten en cellisten zal het vast nog meer genieten worden.

Heeft u zelf zin om eens te komen luisteren? Kent u in uw familie of kennissenkring iemand van wie u denkt dat hij het leuk vindt om mee te spelen, maak hem dan attent op het ZSO.

Alle gegevens vindt u op de website:

www.zaanssymfonieorkest.nl

In het Zaans Symfonie Orkest speelden:

Eerste viool: José Vosbergen, Anja Blekkenhorst, Mirjam Brinkman, Ruth Cobelens, Agnes Leguit, Iris van Leur,

Tweede viool: Ellis Verreijt, Helga Bakker, Klaaske Mulder, Ton Roling, Marja Sinkeldam

Altviool: Brigitte Baas, Thijs Boon, Sofia Espiga, Tineke Ferdinandusse

Cello: Jeannine Groenheiden, Trudy de Loof, Frans Schmidthamer, Herman Tromp, Anouk Veldman

Contrabas: Saskia Andriessen, Jan Engel

Harp: Lisanne Koot

Fluit: Jacco Verburgt, Oeds van Middelkoop

Hobo: Edwin Schager, Anita Driessen

Klarinet: Dominique de Graaf, Inge Out

Fagot: Fred van Draanen, Henk van der Heide, Huub Krijnen

Hoorn: Katinka Poel, Tim Knol, Karin Vagnoni, Edna Brouns

Trompet: Klaas Kes, Margo Husslage

Trombone: Jan Stroop, Peter Keeman

Slagwerk: Leida Zandstra, Eugenie Bakker, Hennie Kraaijpoel, Theo Poulissen